

AMIGOE DI CURACAO

WEEKBLAD VOOR DE CURACAOSCHE EILANDEN.

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curacao, Bonaire
en Aruba per drie maanden fl. 2,— met
vooruitbetaling.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10,—

Afzonderlijke nummers fl. 0,25.

Prijs der Advertentiën van 1 tot 7 regels
fl. 0,50. voor elken regel meer fl. 0,07½.

BUREAU VAN DIT BLAD

OP CURACAO,

PLEIN VAN PIETERMAAI, N° 129.

De Agentuur

ten huize van de Heeren

JAN ELLIS, Curacao, — Otrabanda.

JUAN CAPRILES, Aruba, — Playa.

JOSE A. ROSA HERRERA, Bonaire, — Playa.

E Coerant aki ta sali toer Dia Sabra.

Su prijs di Abonnement ta fl. 2.— pa tres
luna, pagar padilanti.

Pa lugarnan for Curacao, Bonaire i Aru-
ba fl. 10,— pa anja.

Un number só fl. 0,25.

Un anuncio di 1 té 7 regel, fl. 0,50, cada
regel mas fl. 0,07½.

SCHEEPSTIJDINGEN.

aankomst alhier:

7 Dec.	Maracaibo	van Maracaibo.
9 „	Philadelphia „	New York.
11 „	Willem I „	Holland.
13 „	Harrison „	Liverpool

CALENDARIO.

December.

6. IT DOM.	di Advent.
7. LENA.	S. Ambrosio, dr.
8. MARTES.	Immaculada Conce. di N. Sra.
9. RAZON.	Sta. Leonadia v. i m.
10. HUERES.	N. Sra. de Loretos.
11. VIERNES.	S. Damaso, papa.
12. SABRA.	S. Justino, m.

STAND DER MAAN.

N. M. 6 Dec. 8 ure 41 m. A. M.

Opkomst der Zon:

10 Dec. 6 ure 18 min.

Ondergang der Zon:

10 Dec. 5 ure 42 m.

SCHEEPSTIJDINGEN.

vertrek van hier:

9 Dec.	Valencia	naar New York.
10 „	Willem I „	Amsterdam
11 „	Maracaibo „	Maracaibo.
21 „	Philadelphia „	New York.

DE ONDERWIJS-QUAESTIE.

De strijd voor vrijheid van onderwijs en verlossing van het juk der schoolwetslavernij, waaronder Nederland gebukt gaat, is dezer dagen wel niet in hevigheid verminderd. De voorstanders van neutral, d. i. godsdienstloos onderwijs, hebben in de laatste weken harde waarheden moeten vernemen uit den mond van alleszins bevoegde rechters op het gebied van onderwijs.

Op de eerste plaats is het de groote Engelsche staatsman LORD SALISBURY, die, tot den kern der quaestie doordringende, in October jl. de volgende denkbeelden over *Godsdienst en Onderwijs* met warmte verdedigd heeft. In eene rede die wereldkundig is geworden, sprak hij woordelijk:

„De godsdienstige opvoeding is een onzer dierbaarste rechten. Ik spreek hier niet louter uit mijn eigen naam; wat ik zelf verlang, wil ik gelijkerwijze aan de *non-conformisten* in Wales en de *katholieken* in Ierland zien toegekend. Ik verlang, dat alle gezindheden de jeugd naar hare geloofsbelijdenis zullen mogen opvoeden en, niet naar het schandelijk werktuiglijk stelsel van „ongodsdienstige (neutrale) opvoeding,” dat thans in de *boardschools* gebruikelijk is.

„Om die opvoeding tot een werkelijk godsdienstige te maken, is het noodzakelijk, dat de onderwijzer zelf geloofd aan hetgeen hij leeren moet en het woord Gods zoo leert als hij het gelooft. Zoolang deze gemeenschap van gevoelen tusschen onderwijzer en leerling niet bestaat en zoolang de onderwijzer geen vrij, godsdienstonderwijs geven mag, zoolang zal het volk in zulk een godsdienstonderricht altijd slechts een voort van bedrog zien. Daarom wenschte ik aan alle gezindheden de verst strekkende vrijheid met betrekking tot het godsdienstig onderricht toegekend te zien.

Men heeft, in den laatsten tijd

zoo veel van misdaden en vreeselijke ondeugden hooren spreken, van toenemend zedenbederf en van wettelijke maatregelen, waardoor dit beteugeld moet worden. Welnu: er is slechts een enkel middel om het kwaad tegen te gaan en dit middel is het christelijk godsdienstonderricht.”

Dit woord van den beroemden conservatieven Staatsman mocht ten onzent wel eens ernstig overwogen worden. Inderdaad, het eenige middel tegen de voortwoekerende zedeloosheid is de godsdienstige opvoeding der jeugd, en die opvoeding is niet mogelijk in een neutrale school, doch kan alleen met vrucht gegeven worden in die scholen, waar de godsdienst de grondslag van het onderwijs uitmaakt.

Bijna terzelfder tijd heeft het doorluchtig Episcopaat van Engeland, in conferentie vergaderd, betreffende het gewichtige vraagstuk van het onderwijs de volgende resolutiën aangenomen:

„Wij hernieuwen de reeds herhaaldelijk door ons-zelf en door de Kerk uitgesproken veroordeelingen van alle stelsels van gemengd onderwijs, en verklaren, dat de tijdelijke en eeuwige belangen der christelijke jeugd in de eerste plaats eischen, dat de geest, het hart en het karakter zullen worden geoefend en opgevoed in de christelijke waarheden en beginselen.”

Een volgende resolutie teekent met nauwkeurige lijnen de machtsbeperktheid van den Staat op het stuk van Onderwijs, en verdedigt onbewimpeld de stelling: dat het Staats-onderwijs noch rechtstreeks nog zijdelings in onderwijs-dwang ontaarden mag. Zij luidt aldus:

„Terwijl wij ons van harte vereenigen met den algemeenen wensch, dat alle kinderen behoorlijk onderwezen worden, houden wij staande dat de Staat niet, zonder schending van de natuurwet en van de goddelijke wet, de ouders dwingen kan hun kinderen te doen onderwijzen naar een stelsel

dat in strijd is met hun geweten en godsdienst; en wij verklaren dat de Katholieken van dit land voor zich niet kunnen aannemen eenig stelsel van onderwijs, dat van den godsdienst is afgescheiden.”

Van groot belang om den tegenwoordigen stand der Onderwijsquaestie te kunnen overzien, is een bericht dat in het *Maçonnieke Weekblad* wordt medegedeeld.

Men leest daar:

Grootofficieren hebben aan de Loges eene „teekenplank” (brief) verzonden over de Onderwijsquaestie. Zij wekken allen op om mede te werken tot het ongeschonden handhaven van art. 194 der Grondwet.

„Indien”, zoo luidt het, „uwe werkplaats zich met deze meening vereenigen kan, geven wij haar in overweging, in haar omgeving het initiatief te nemen tot een petitionnement aan de Staten-Generaal, waarin in zoodanige termen als haar doelmatig zullen voorkomen, een krachtig getuigenis wordt afgelegd voor de openbare gemeenschappelijke school als middel van volksonderwijs, en geprotesteerd tegen elke poging om die door sektescholen te vervangen.”

Ziedaar de Vrijmetselarij, die niet aan politiek of godsdienst, maar alleen aan beoefening der edele *Liefdadigheid* heet gewijd te zijn! Indien — zoo zegt de „Tijd” — er nog eenig argument noodig ware om ons te overtuigen, dat art. 194 voor ons Katholieken een noodlottig artikel is, zou de ijver der Vrijmetselarij om het te verdedigen ons dit argument aan de hand doen!

Ten slotte, uit Nederland gewichtig en goed nieuws betreffende de Schoolquaestie! De Regeering, die nog vóór enkele maanden geen aanleiding vond tot verandering van eenige beteekenis in den tegenwoordigen toestand, erkent thans dat een wijziging aangaande dit punt in de Grondwet nuttig en noodzakelijk is geworden. De

nota's der Katholieke en Anti-revolutionaire Kamerleden hebben tot dit gewichtige feit den stoot gegeven.

De redactie van de tweede en derde alinea van art. 194, gelijk zij thans wordt voorgesteld, is als volgt:

De inrichting van het openbaar onderwijs wordt door de wet geregeld.

De openbare scholen zijn toegankelijk voor leerlingen zonder onderscheid van godsdienstige gezindheid.

In of voor elke gemeente wordt lager onderwijs gegeven, voldoende aan de behoefte der bevolking. Het wordt, voor zoo veel daarin niet op andere wijze is voorzien, van overheidswege verstrekt in openbare scholen; aldaar wordt het aan onvermogenen kosteloos gegeven.

Welke voordeelen en nadeelen volgens de „Tijd” uit deze nieuwe lezing schijnen voort te spruiten, zullen wij later onzen lezers mededeelen.

NOTICIA.

Nos. Zusternan di Hospital.

DIA HUERES pasar a cumpli 30 anja koe un Hospital Católica tabata establecer na Curacao. Duranti e tempoe al Reverendo Zusternan di Congregacion di San Francisco di Breda a mira nan trabao, jeen di caridad, extender muchoe bao di guia i proteccion di Mgr. J. F. C. Kieckens. Ademá di nan Hospital pa hende malo i mancaron na Otrabanda i nan Cas di loco na Monte-Cristoe, nan ta encargar tambe coe Cas di leprosonan, koe Gobierno di Curacao a fabrica últimamente pa nan na Chaquitó. Historia di Beneficencia Católica na Colonia di Curacao lo papia algun dia di e 30 anja ai koe Reverendo Zusternan a sacrifica nan vida pa habitante dolientenan di Curacao; i reconuerdo di mortoe di e tres Rev. Zusternan, koe a moeri asina balente dia di ORKAAN di 1877, lo no kita nunca foi memoria di jioenan di Curacao. E leprosonan a salba e dia ai, mientras nan Cuidador amorosonan a perece den furia di lamar.

E promer Rev. Religiosonan koe, mandar pa Misericordia cristiana, a bin cuida hende pover i malonan di Curacao, tabata Zuster Ursula, Zuster Dorothea i Zuster Johanna. E último aki ta té ainda fiel parar na cama di sufrimientoe ó di mortoe di hopi desgraciadoe.

Di anja 1855 pa awé a bini foi Hoelanda 38 Zuster pa servicio di Hospitalnan; duranti e tempoe-ai nan numero tabata aumentar coe 1? Zuster di Curaçao. Di nan toer, 16 di e alma nobelnan-ai ta carga caba, manera nos ta spera, corona di bida eterna; i actualmente e diferente institucionnan di Misericordia ta worde sirbir aindi di 31 religioso.

Koe Rev. Zusteran sigi traha aindi muchoe anja mas, manera angel di beneficencia i semper jeen di bendicion, den nos tera.

Comercion.

Weekly Register, un courant di London, ta participa koe *tres eclesiastico* (Domi) di Iglesia anglicana — SOUTHERDAN, OWEN KING i BURLEIGH HART — a bira catolica.

Consecuencia di tergementoe

Algun dia pasar, na *Steenwijk* (Hoelanda), dos roeman muher, un di 28 i otro di 22 anja, a haja pleitoe coe otro, pasobra e roeman chikito tabata terge e otro koe algun locura. Ma e roeman major a bira asina consumir, koe el a cohe un cuchioe i doena su roeman un cortá den su cura — foi su frenta té na kenchi.

Poder temporal di Papa.

Koe nombramento di Papa pa mediador den e conflicto di Alemania i Spanja a causa sensacion grandi, hende por mira pa scirbimentoenan di principal courntnan di Europa, no solamente di esnan koe partida anti-clerical ó anti-catolica a batiza coe number di *courant di Papa*, ma tambe pa scirbimento di courntnan di e mees partida LIBERAL.

Den un correspondencia foi Berlijn na "Hand. Bl." nos ta leza lo ké ta sigi:

"No ta larga ningun duda, koe e mediacion ó arbitraje-ai ta di toer manera un hecho, koe ta aumenta consideracion di Papa di un manera notable na bista di henter mundoe, pasobra no ta poco cos ser convidar pa sirbi di mediador ó arbitro di un di e Potencianan di mas fuer-te di Europa. E hecho-ai ta recorda hende poder temporal di Papa, i Leon XIII ta parce n'e circunstancia-aki como Soberano temporal (REV). Ta publicamente conoer, com malcontentoe Italia ta coe cada *aparicion* di un poder asina, doonar na Papa, i asina anto hende por comprende muchoe bon, koe e honor, koe ta hacir awor na Papa, ta molestia Gobierno Italiano masjar."

Figaro, despues di conta koe Spanja i Alemania a nombra Papa pa mediador den cuestion di Islas Carolinas, ta sigi bisa:

"No ta un secreto mas pa diplomacia, koe Von Bismarck tin plan di doena Papa un poder temporal atrobé, koe e ta huzga coe *razon necesario* pa Papa su independencia i dignidad. ¿Ma com un plan asina lo ta coemplir? ¿Com lo sosode den situacion actual di Europa, pa bolbe doena Papa e garantianan koe e mester pa egecucion di su poder espiritual?"

"Nan a papia promer di un arreglo, koe, sin stroba *unidad* di Italia, lo por a doena e resultado-ai. E arreglo lo tabata: haci Roma independiente i doena S. S. *toer poder* riba e Estado Eclesiastico i riba un pida tera, koe ta bai té na Civita-Vecchia, afín koe, pa un comunicacion pa lamar, Papa tin garantia di *relacion liber* coe henter mundoe.

"Ta sigur koe un arreglo asina lo no haja, di un-bé, aprobacion di Cas di Saboya (gobierno di Italia), ma hende no meste loebida, koe *Unidad di Italia* no tabata nunca oficialmente reconocer pa Alemania, i koe e Emperador di awé di Alemania hasta a protesta, como Rey di Prusia, contra violencia i arbitrariedad koe a trece e *Unidad Italiana* na bida. Lo ké ta Von Bismarck, maské algun bé é por saca algun servicio foi Italia, nunca el a stimé, i el a larga e nacion sinti esai di manera basta duroe na diferente ocasion.

Crimen.

Dia 20 di October pasar a paroe dilanti di tribunal na Paris, un

mucha muher di 10 anja, jamar MARIE BLANC. E ta un mucha di un parcementoe masjar simpatico i afable, ma ta un berdadero monstruo, manera kizas nunca hende por haja otro. Ta increíble maldad di un coerazon asina mucha. MARIE BLANC tabata tira cabez di zwavel den remedio di su mama; é ta horta i kibra kiko koe pasu bao di su bista. Mei-anochi é ta lamta na secretoe pa maltrata su roeman chikitoenan. Un anochi su mama a cohe na momentoe, koe é tabata bai mata un roeman chikitoe coe un hacha. E tabata sa hincá pida-pida punta di paloe den tripa di su roemantan, i el a manca un di nan di manera mas cruel. Un dia el a haja e idea infernal di kap angua, di mas finí koe é por a haja na pida-pida, i tira nan den un komitji, koe su mama tabata usa.

Dorster *Moffet*, koe tabata encar-gar pa examina si e monstruo-ai por ta loco, no ta tribi declaracion; el a propone pa nan cera MARIE BLANC den un cas di correccion, esta pa ai nan por observa coe cuidao toer su accion.

Birtuel.

Awor koe cólera ta cabando na Spanja i koe hende por repasa coe mas sociogoe toer lo ké a pasa, courntnan ta doena noticia di un mucha muher di 12 anja, koe a comporté asina extraordinariamente balente durante e dianan koe cólera tabata reina mas pisar, koe Rey Alfonso a decoré coe medallja di 2ª clase di un decoracion jamar "CRUZ PA BON ACCION". E mucha muher, jamar *Concepcion Juena*, ta bida na Valgalmas, cerca Sagrera. Promer hende koe a haja cólera n'e lugar-ai, tabata un *schoolmeester* i su muher. Mientras toer hende tabata hoewi e cas-ai, *Concepcion* a keda cuida e pober hende malonan té na ultimo, i é mees a juda pastoor i doctor di pueblo dera mortoe di e desgracia-doenan. Dia sigiente *Concepcion* su tata a cai maloe, i despues di algun ora é tabata mortoe. E mees dia su mama a corre mees suerte. E jioe fiel-ai no a separé ni un seconde foi cama di sufrimento di su tatanan, i ora el keda huerfana, é tabatin na su cuidao un wela lam, tres roeman homber di 9, 6 i 3 anja, i un roeman muher chikitoe di apenas cuater luna. *Concepcion* tabata cria e roeman chikitoe-aki coe lechi di cabritoe. Poco dia despues di mortoe di su tata i su mama, su roeman di 6 anja a moeri tambe, i *Concepcion* a carga mortoe di e roeman den su brazá bai deré. Dos-tres dia despues é mester a haci e mees servicio di awor na su roeman di 3 anja. Ma ainda e pober *Concepcion* su pena no a caba: pasobra su roeman homber major tambe a cai maloe. *Concepcion*, koe tabata stima su roeman asina tantoe, tabata dromi banda di dié pa cainta e pober coe su curpa, i pa su mas grandi contentamentoe el a logra di salba sikiera esun-ai. Den toer e circunstancia tristoenan-ai é no a loebida ni un momentoe, ni su wela ni su roeman na lechi.

No ta di admira anto, koe e mucha muher virtuoso i balente-ai ta cargar awé pa toer hende di su tera, ni koe toer hende di otro lugar miré coe admiracion.

Ultimo carta di un martir.

Semaine religieuse ta publica un carta di un di tantoe mártirnan koe a cai den ultimo matamentoenan koe tabatin na Cochín-China. E carta-ai ta sublime di berdé mees. Ningun catolica lo por lezé, sin lágrima sali foi nan wowo, ma tampoco, sin sinti nan fortunar i orguljoso di ta pertenece na un religion, koe ta cria asina sortoe di héroe. E carta-ai ta scirbir dia 23 di Juli pasar, i é ta dirigir na un roeman di e misionario-mártir.

Lezé aki literalmente traducir: "Por ta, koe bo tabata profeta den bo ultimo carta, sin koe bo tabata sabi? Bo ta animá mi coe toer bo amor di pader, padrino i roeman, pa mi moestrá mi digno di mi mision apostólica, i keda fiel té na mortoe. Oh! Felix, si bo por a kere i sinti! Mi martirio ta cerca; é ta dilanti

di mi porta. Ainda algun ora mas, i kizas mi ta coher, kimar, matar, partir na mil pida! Ai, mi roeman, ki un situacion! Ki alegría di un banda, ma tambe di otro banda, ki sufrimento, ki pena di alma!"

"Un riba otro, durante nuebe dia caba, noticianan di mas cruel ta jega aki. Tres misionario, Garin, Poirier, Guégan i 3 á 4000 cristian tabata matar coe benganza di diabel; e otro nan a hui bai den seronan, na oende animal feroznan i principalmente hamber lo raba coe nan; misanan a bira cinici; miles di cristian ta kimar; weeshuis i klooster nan ta destrui — toer ta landa den sanger. Ansia di mas grandi ta reina toer camina, pasobra toer lugar den e provincia desgraciadoe-aki Fungai, tin matamento. I Francesnan?... Nos no sabi nada di nan. Toer hende ta busca nan, toer su brazá ta afor, pidiendo socorro... Nada. Ni muestra di nan judanza. Nos pober jioenan, nos trabaoan, ai! toer mester bai perdí! Mi cas ta jeen di coi-cas di cristianan. Nos bisinjanan ta menos spantar, pasobra nan ta kere koe nos lo salba nan. ¡Bon Dios, kiko pa haci? Nos lo moeri huntoe!"

"Té despues, mi roeman stimar. Si mi salba, lo mi scirbi bo particularidadnan. Tin den nan asina cruel, koe apena hende por kere nan."

"Ta posibel? Lo mi moeri manera mártir! Ah, si esai por sosode! Gradici, mi alma, gradici Señor!"

"Mi roeman, canta un *Te Deum* coe alegría; ma larga nan canta promer un *Misereere*; pasobra mi no tabata muchoe bon hende. Si mi moeri, Felix, bisa toer hende — mi no por nombra toer — toer mi familia, koe promer mi moeri mi ta pidi nan pordoná mi toer falta, toer ingratitud koe mi por a haci contra nan."

"Awor, larga mortoe bini. Judar di Hesus i Maria, cordando riba mama, Victor, Octavie, riba toer nos difuntoe santoenan, lo mi no span-ta. Ma, no jora. No, gradici mas bien misericordia di Dios. Hopi bez cuba mi a pidi na Dios di fuertenan, mi a esclama na Reina di martirnan, i nan a seuchá mi."

"Mi ta gradici Bo, mi Dios, mi ta gradici Bo!"

"Adios, mi roeman, té despues cerca Dios! Mi ta brazá bo, i mi ta primi boso toer pa último bé contra mi coerazon."

"HOSORÉ DUPONT."

"Misionario apostólico na Cochín-China."

NIEUWSBERICHTEN.

CURACAO.

Gouvernements-Besluiten.

Curaçao, 4n. December 1885.

Bij Koninklijk besluit zijn de 1e luitenant W. J. L. Wijmans, van het Regiment Grenadiers en Jagers, en de 2e luitenant H. Spekman, van het 2e Regiment Infanterie, voor den tijd van 3 jaren bij de landmacht alhier gedetacheerd.

De Heer J. Redding de Wolff eervol ontheven van de verdere waarneming der betrekking van 1Jker alhier.

De Heer H. J. T. Boomgaardt belast met de waarneming der voornoemde betrekking.

De bestaande quarantaine voor schepen, komende van Colon, opgeheven.

Met ingang van 10. Januari 1886. — De Heer L. H. Percival eervol ontheven van de waarneming der werkzaamheden der posterij op het eiland St. Martin N. G.

— De Heer E. B. A. Hodge benoemd tot klerk bij den Gezaghebber van St. Martin N. G. en, onder de verantwoordelijkheid van den Gezaghebber, belast met de werkzaamheden der posterij op gemeld eiland.

De waarn. Gouvernements-Secretaris, J. H. QUAST HZ.

Sedert eenige dagen zijn hier nieuwe zoogenaamde HALVE SOLES (pesos colombianos) in omloop gebracht.

Deze stukken zijn gemerkt met het jaartal 1885; hun gehalte is 0,546 fijn in plaats van 0,833 als de oude halve soles.

Deze munt wordt hierin den handel niet aangenomen.

— Uit een Correspondentie ontkent wij het volgende.

Dezer dagen hebben Z. D. H. Mgr. H. J. A. van Ewijk en de Hoogw. Pater C. Reijnen, Vicaris-provinciaal der E. E. Paters Dominicanen, een bezoek gebracht op San Wilfrido en onze nieuwe in aanbouw zijnde kerk bezichtigd. Z. D. H. had toen gelegenheid, de metselaars, die aan het ongeluk, hier voorgevallen doordien de steiger bezweek en met een gedeelte van den pas opgetrokken muur ineensloot, ontsnap waren, met hun providentieel behoud te feliciteeren. De vijf gewonden waren 's weeks te voren door den Prelaat zelve bezocht in het hospitaal op Otrobanda, waar zij liefdevol verpleegd werden. Het is mij aangenaam van dezen te kunnen berichten, dat reeds vier hunner volkomen hersteld zijn, het hospitaal verlaten en hun arbeid hervat hebben. Alleen Juan Francisco, wiens arm door den val gebroken is, zal nog eenige dagen van verpleging behoeven, om tot volledig herstel te geraken.

Onze nieuwe kerk is nu voor twee derden voltooid. Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid en de Hoogw. Vicarius waren van oordeel, dat de kerk, als zij voltooid zijn zal, een blijvend monument zal wezen van den godsdienstzin van Nederlands Katholieken, die de gouden voor den bouw noodig zoo edelmoodig bijeen hebben gebracht; van hunne hulpvaardigheid, altijd bereid om hun armere geloofsgenooten in de koloniën bij te staan; en eindelijk van hun dankbaarheid jegens den grooten Apostel Sint Willibrord, die het eerst hunnen voorouders het geloof van het H. Evangelie verkondigd en daardoor in dezen den grondslag gelegd heeft voor die beschaving, waartoe zij en hunne nazaten zijn opgeklimmen.

— In het 4e District van Curaçao en vooral op *Mondt-af* heeft het Donderdag jl. goed geregend. Laatstgenoemde plaats had sedert 3 November, toer er nauwelijks wat men hier noemt een *stof di awa* gevallen was, geen druppel water genoten van de November-regens, die voor het beneden-gedeelte van ons eiland zoo heilzaam zijn geweest. — Stad en Buiten-districten blijven tot nog toe eene in December nooit gekende hitte ondervinden.

DONDERDAG jl. was het 30 jaren geleden, dat er een R. K. Gasthuis op Curaçao werd gesticht. De Eerwaarde Zusters van de Franciscaner-Congregatie te Breda hebben onder de leiding van Mgr. J. F. C. Kieckens in dien tijd de grootste uitbreiding zien geven aan hun liefderijken arbeid. Behalve haar Gasthuis voor zieken en gebrekkigen op Otrobanda en haar Krankzinnigen-gesticht op Monte Cristo, bedienen zij ook op Chiquitá het Leprozenhuis, onlangs voor haar door het Bestuur van Curaçao aldaar opgetrokken. De geschiedenis van de Katholieke Weldadigheid in de Kolonie Curaçao zal eenmaal gewagen van dat 30-jarig opofferend leven der Eerwaarde Zusters voor de lijdende ingezetenen van Curaçao; en onuitwischaar zal in het aandenken der Curaçonaars de heldendood voortleven, dien op den dag van den ORKAAN (23 Sept. 1877) drie Eerw. Zusters gestorven zijn. De melaatschen bleven dien dag behouden, terwijl hun liefderijke verzorgsters in de golven omkwamen.

De eerste Eerw. Religieuzen, die Curaçao's armen en zieken uit christelijke Barmhartigheid kwamen verplegen, waren Zuster Ursula, Zuster Dorothea en Zuster Johanna. De laatste staat nog trouw op haar post aan het ziekbed en de sterfensponde van menigen verpleegde. Sedert 1855 zijn er 35 Zusters uit Nederland herwaarts gekomen; haar getal werd in verloop van tijd met 13 Curaçoesche Zusters versterkt.

Reeds genieten er, naar wij hopen, 16 van die edele zielen de kroon des ewigen levens: op dit oogenblik worden de onderscheidene gestichten van Barmhartigheid nog door 31 religieuzen bediend.

Mogen de Eerw. Zusters nog jaren lang als engelen van weldadigheid onder de Curaçaosche bevolking zegenrijk blijven voortarbeiden!

NEDERLAND.

— Z. M. de Koning heeft Jhr. mr. Van der Does de Willebois, op zijn verzoek, eervol ontslagen als Minister van Buitenlandsche Zaken en Jhr. mr. Van Karnebeek, oud-Commissaris des Konings in de provincie Zeeland, als zoodanig benoemd.

De heer Van der Does de Willebois gevoelde zich reeds sedert maanden zeer ongesteld, en kon daarom zijn gewichtige betrekking niet blijven waarnemen.

— 3 November. — Bij Kon. besluit is Jhr. mr. P. J. A. van der Does de Willebois benoemd tot minister van Staat.

— Uit *Reesd* (zie ons vorig nummer) wordt omtrent de beruchte schending der neutraliteit van de Openbare School aldaar, aan de „Arnh. Ct.” geschreven, dat door den Kerkeraad der Nederd. Herv. Gemeente is besloten, aan den minister een aanklacht te zenden tegen den heer M. hoofd der Openbare School aldaar, en wel wegens overtreding van art. 33 alinea 2 der Wet op het Lager Onderwijs, hetwelk zegt: „De onderwijzer onthoudt zich van iets te leeren, te doen, of toe te laten wat strijdig is met den eerbied, verschuldigd aan de Godsdiensdige begrippen van andersdenkenden.”

AMSTERDAM. — Volgens het „Hanedelsblad” heeft Z. H. Paus Leo XIII den berömden dokter *Metzger* te Amsterdam een uitnoodiging toegezonden om te Rome een medisch consult te komen bijwonen.

(N.-Y. Staats-zeitung).

BUTENLAND.

ROME, 28 Oct. — Z. Emin. Kardinaal Clesia, aartsbisschop van Palermo heeft dezer dagen namens den H. Vader een brief ontvangen van kardinaal Jacobini, waarin Zijne Heilichheid een openbaar getuigenis van hooge tevredenheid liet afleggen over de houding der geestelijkheid van het aartsbisdom van Palermo tijdens het heerschen der cholera. In antwoord op dien brief verklaart de aartsbisschop aan kard. Jacobini, dat de gegeven lof zijne geestelijkheid troost over de kwaadwillige beschuldigingen (door den ex-minister Crispi) tegen haar ingebracht.

BERLIJN, 19 Nov. — De officieuze „Post” voorziet, dat Rusland een inval zal doen in Bulgarije.

— De „Frankfurter Zeitung” zegt: „het zou een wonder zijn, als Rusland en Oostenrijk niet in den strijd betrokken werden.”

— De „Kölnische Zeitung” voorspelt, dat de Turken Europa zullen moeten ruimen.

— Een rijke familie te Keulen ontving dezer dagen, door bemiddeling van een katholiek priester, de som van 20,000 mark. Eenige jaren geleden was deze som aan die familie ontvreemd geworden.

MADRID, tot 26 Nov. — Koning Alfonso XII van Spanje is overleden.

— Te Madrid heeft de bevolking (op 16000) door een plechtig *Te Deum* hare dankbaarheid jegens God aan den dag gelegd, omdat in de laatste veertien daag geen cholera-gevallen waren voorgekomen.

Van April tot October zijn te Madrid 1,654 cholera-gevallen voorgekomen, waarvan 1,051 met doodelijken afloop. In 35 der 49 Spaansche provincien, waar de epidemie gewoed heeft, zijn gedurende bovengenoemd tijdverloop 266,323 personen door de cholera aangetast, waarvan 97,382 zijn overleden.

LONDON, tot 24 Nov. — De Serviërs hebben onder generaal Meserits de stad Slivinitza aangevallen maar werden teruggeslagen. — Van

hunnen kant zouden ook de Bulgaren een nederlaag hebben geleden.

— De Serviërs bombardeerden (24 Nov.) de stad Widlin, die in brand geschoten werd. Luidens andere berichten van het oorlogstoneel, zouden de Dragoman-pas, Bresnik, Permik en Izvor en andere punten door de Serviërs ontruimd zijn. — Koning Milan schijnt door deze tegenspoelen niet ontmoedigd; een wapenstilstand zal hij slechts aannemen, als Slivinitza zich in handen der Serviërs zal bevinden.

— Ook tot 26 Nov. jl. hebben de Serviërs niet met geluk gestreden: zware verliezen moesten zij geleden hebben. Er is zelfs sprake van, dat koning Milan ofstand zal doen van den troon. — Oostenrijk zal misschien Servië bezetten om de optreding van Prins Karageorgewitsch (zie *Amigoe* N° 99) te beletten.

— 24 Nov. Op den eersten dag der verkiezingen hebben de Conservatieven in eenige districten de meerderheid verkregen.

PARIS 19 Nov. — De meerderheid der Commissie tot onderzoek van het crediet voor Tonking schijnt voor de ontruiming van Tonking gestemd. De Minister President Brisson achtte de ontruiming onmogelijk; hij was echter voor een langzame ontruiming van Tonking.

ATHENE, 19 Nov. — De totale effectief van het Grieksche leger bedraagt 30,592 man, maar hieraan moeten nog worden toegevoegd 41,000 man der reserve. — Betreffende de vloot van Griekenland lezen wij het volgende. Zij bestaat uit 2 stoom-panterscheepen, 2 stoom-korvetten, 6 kanonneerbooten, 2 pantser-kanonneerbooten, 6 torpedoscheepen en 30 torpedo-booten, 5 korvetten, yacht en kotter: in 't geheel 23 schepen, metende 8868 ton en beschikkende over 6820 paardekrachten, 75 kanonnen en een equipage van 1068 man. Het geheele personeel der marine is ongeveer 2650 man. Behalve deze 23 vaartuigen, bezit de marine nog 3 goeletten, die voor den havendienst bestemd zijn, en verscheiden koninklijke sloepen, terwijl weldra 4 fregatten en 3 stoomgoeletten ter beschikking van den Commandant der vloot zullen gesteld worden.

ANTWERPEN. — Den 19 November is de Antwerpsche Tentoonstelling niet uitgegaan als een nachtkaars — gelijk de Amsterdamsche in 1883 — maar werkelijk gesloten. Naar men schat, brachten niet minder dan 80,000 personen haar een afscheidsbezoek.

— Het liberale *Journal de Liège* schreef onlangs:

„Ons liberalisme is niet rijk aan talentvolle mannen, heeft weinige kundige staatslieden. Frère... maar wij hebben het reeds gezegd, is eene grootheid; Bouvier was het slechts na zijn dood en... na de verklaring der Vrijmetselarij.” Deze opmerking is inderdaad van gewicht. Tot nu toe kon men dagelijks hooren bluffen en lezen in liberale dagbladen, dat het liberalisme talent en wijsheid in pacht heeft, en al wie op een van beiden wil aanspraak maken, moet noodzakelijk liberaal zijn en zijn kennis op liberale en godsdienslooze inrichtingen hebben verworven. *Le Journal de Liège*, uit liefde voor Frère, komt nu eens recht voor de zaak uit en bekent openhartig dat dit alles slechts liberale bluff is, en dat men in onze geheele liberale partij de bekwaame staatkundigen en diplomaten met de lantaarn moet zoeken. Het blad geeft daarbij tusschen de regels te lezen, dat Frère de zoon is in de liberale partij, en men zonder Frère in de schaduw staat.

Eene statistiek in *L'Etoile Belge*, ook met rede genoemd *le Moniteur des Loges*, betreffende de nieuwe kiezers [capacitaires] door Frère uitgevonden, komt die openhartige bekenenis van het Luiksche blad met onwederleghare cijfers bevestigen. Dit soort geëxamineerde kiezers, waarvan men zooveel verwachtte voor het liberalisme, bleef overal, zelfs in de groote steden Brussel, Gent, Brugge, Antwerpen, enz. in de minderheid en werd zelfs te Luik en te Mons door de Katholieken over-

troffen. *L'Etoile* bekent met bittere smart, dat men zich heeft misrekend, of om met Frère te spreken *un misérable avortement*, eene misgeboorte, heeft voortgebracht, hetgeen tevens eene geringe aanbeveling is voor de liberale scholen en opvoeding. Nemen wij nu daarbij de beweringen van een ander Loge-blad *La Chronique*, aansporende tot vereeniging onder de roede der Vrijmetselarij. „De Belgische Vrijmetselarij, zoo spreekt het blad, kan niet „onverschillig blijven bij het werk „der reactie, waarvan wij dagelijks „getuige zijn op politiek gebied. „Ik weet wel dat de gouvernemen- „teele bladen een schreeuw van af- „grijzen zullen verheffen. Maar „welaan, waarom zouden wij het „niet eens en voor altijd bekennen? „*De Vrijmetselarij oefent haren groo- „ten en wettigen invloed uit over alle „dingen der politiek.* Is het niet „rechtstreeks en onmiddellijk [zoo „als onder het ministerie Frère & „Cnr.] het is toch in de Loge, dat al- „le vormen en systemen worden be- „sproken en alle hervormingen wor- „den tijdig verklaard. Het grootste „deel onzer staatslieden (wel te ver- „staan liberale staatslieden, Frère en „de overige door het *Journal de Liège* „beoordeeld) hebben hunne opvoe- „ding en ervaring in de *werkplaat- „sen der Vrijmetselarij* gemaakt. „Verwelkt men zich misschien dat „de Vrijmetselarij dwaas genoeg is „om nuttelooze praatjes te houden „en zich slechts bezig te houden „met philanthropie, psychologie en „zonder zich om politiek te bekom- „meren.” — Ziedaar! een kostbare bekenenis. De heeren vrijmetselaars doen in hunne Loge dus meer dan eten, drinken en goeden sier maken. *De menschlievendheid* en de psychologie zijn er het uithangbord, maar de politiek, en wel de politiek op de eerste plaats, dat is *haar groot, haar wettig doel*. Overigens is ons zulks niets nieuws, maar een vrijmetselaar, die het masker der geheimhouding afwerpt, is toch iets zeldzaams. Maar wat ons bij dit alles het meest moet verwonderen is, dat de school in de Loge, waar onze liberale Staatsmannen hun ervaring opdoen en hun opvoeding ontvangen, voor het staatkundig leven weinig succes heeft, en die liberale magons toch zonder blozen durven bluffen, alsof talent en wetenschap uitsluitend het eigendom van het liberalisme of der Vrijmetselarij waren.

(Partie. Corr. aan de *Maasbode*.)

Schaffhausen 10 October 1885.

Muy Estimado Amigoe Cobi.

CAPITEL XXV.

Di Rigi i Vierwaldstattersee na Schaffhausen.

Awor si mi a tarda poco pa scirbi, ma Cobi, no corda koe ta flogedad, ma mi tabatin muchos ocupacion. Bo laatste briefinan te cabamento di Augustus mi a ricibi tambe, ma di esal awor.

Tende promer e nobo tristoe, e disgracia di cual Dios gracia, nos a scapa basta bonito, i koe dia 14 di September a sosode manera mi a scirbi den e brief cortivo cala.

E dia nos ta haci un keier riba un brug di ferrocarril toer sosogá koe tin, ora nos ta mira ferrocarril bini poco-poco di Vitznau. Maike ta canina muchos vert pa miedoe koe ferrocarril lo colá, ta cai den un boeracoe basta hundoe i no por a lamanta mas. Nos a corda koe su pia tabata kibrá; ma danki Dios no tabata asina. Toch el no por a canina mas i nos a pidi un dos tres hende pa juda nos. Maike a sinti masjar dolor den su braza. Nos a hiza Maike i ora nos tabata na camina grandi, nos a hinké den wagen i hibé Logement. Dr. Rothesick di Luzern tabata na Vitznau i a contesta koe su pia tabata basta bon, ma su braza foi letter, bron gezwik i koe Maike mester a fica droemi ketoe dos seman largos. Esal el a haci; ma a dura mas koe 2 seman pasobra ta benter luna di September i té 7 di October nos mester a fica Vitznau. Clement den e tempoe a bai keire na diferente caminanen, ma e tabata bolbe cada bes i a keda cerca nos. Clement ta stima plantjanen di Seroe di Rigi masjar; é tin awor un bon coleccion caba di nan coen. Muchos cos particular mi no tin di papia

mas; bloot mi kier conta algun di Rigi i kiko a sosode aia.

Rigi ta e seroe di mas haltoe den tera aia i p'esi nan ta subi pa mira solo sali. El ta haltoe di 3800 pia i tin un dos tres hotel aia ariba.

Bista di aia ta bonito, pasobra bo por mira mas koe lagoen.

Ma kiko tambe ta bonito? É tauw di hende di diferente nacion! Ta toer linga di Europa bo ta tende papia riba e cabes di Seroe. Figurá bo, Cobi, tin 3 té 4 hotel grandi i ora nos a jega aia nos no por a haja ningun lugar. Promer solo dreña nan ta haci sinjal eoe un cachoe grandi i auto toer hende ta canina i hoela mees-riba e cabes di seroe pa mira solo dreña.

Mainti tempran un mei ora promer solo sali, nan ta doena tambe sinjal i auto toer hende ta sali liger foi nan camber di droemi pa no bini muchos laat pa mira solo sali. Ma, Cobi, ta cos di hari, ora bo ta mira toer e diferente bistir di hende: un ta bini eoe su jas, un otro sin jas, un otro tin un dekel over su curpa noema etc. etc. Esaki a gustá mi mas pasobra, ora solo ta sali, pa mi papia mi concen- si limpi, bo tin riba Rigi mees bista eoe na lamar i na nos pober Isla di Curaçao solo ta dreña algun bez eoe muchos mas splendor. E cieho bonito di atardi na nos tera mi no a contra na Europa ainda.

Kiko ta wel strange? Ora un nubia ta sali foi aha i ta subi i bo ta para eoe cara na e nubia i solo ta tras di bo lomba, bo ta mira figura di bo curpa, ma na grandi-grandi riba di e nubia. E cos ta masjar natural, si bo ta corda koe e seroe ta masjar op en net, i koe e nubia algun bez, ora nan ta sali foi valle, ta pasa banda di bo curpa.

Ma largu mi conta Cobi un cos interesante, koe a haci mi bari masjar riba di e seroe Rigi.

Un atardi nos ta sinta aia dilanti di un mesa ehikitoe eoe Clement, (Gerardo tabata compania Maikoe eoe su braza maloe) ora nos ta tende dos Sjon conversa un cos otro banda di nos na un otro mesa—Clement tabata na politiek e. s. sin bistir di Sacerdote.

Ora nos a tendé nan papia di berde nos a tende liger, koe tabata 2 Belgonan. Ningun no tabata mas contentoe koe Clement di tende su linga trobé. Apena el a tendé koe nan tabata papia Vlaamsch, of Clement ta draai su stoeltje ketoe bai, ta mira nan den cara. Un di nan ta puntra Clement den linga Frances kiko el tin mester: i djies Clement ta respondé: „Dekik zij „gechameerd Vlaomingen te rencontreiren? I un bez tono di papia di es un Sjon ta troa i ta bisé: „Allewel d'as een skoon „affaire! en degij met zijn getweën ook „Vlaomingen portank? c'est ça! we zullen „eens en glaaske Lambiek drinken op on- „ze Santé, Zulle.”

Nombenan di e dos Sjon tabata Alphonse van Lier di Lubeck en Armand van Bevers di Cortenbergh.

Amand no tabata doena tempoe na Clement pa papia i ora el a bestel aribez ta puntré „Meneer! zij dege Liberaol? zij „dege van de Blauwe club.” — Ge zijt zij- „kers niet van de Clericale Ultramonta- „nen of van de Jezuitische club!”

Esal el tabata puntra sin warda respon- de i unbez el a coemiza zundra Cato- liconan i nan religion di toer cos.

Clement ta largé zundra poco i ora el a caba di papia. Clement ta bisé koe el no ta Liberaal manera el, pa zundra toer cos Santoe i pa lastra den lodo cosnan koe el no ta conoece. „Ma bisé mi” Clement ta puntré „Bo sá kiko ta Liberaol?” „O si” Amand ta respondé: „Liberaal ta... hm... Liberaal.” — „Asina” Clement ta bisá: „Awor si mi a comprende toer cos, bo ta splica cos na orde. I kiko ta nifica Ultramontaan?” Akí Amand ta cai boca.

„Homer” Clement ta bisé. „Tendé „un bon consego. Bai studia un dos anja „riba toer e cosnan, bai informa i sin- „ja den boekinan ta kiko den nos tempoe „hende ta jama Liberaal, ta kiko ta nifi- „ca Ultramontaan, studia riba hacir i obra- „nan di Jezuitenan, kiko nan a haci caba „na mundoe i kiko nan ta haci ainda. „No zundra Sacerdotenan sin sabi kiko ta „nan trabao. No lastra, manera un hen- „de buraché, koe no sá kiko el ta haci, „toer cos bon den lodo; keré mi, mijioe, „bo ta bergenza bo mees, pasobra toer „hende droehoe bo huzgá bo pa hende di „poco sintir of pa hende koe tin demonio di „rabia den su coerazon. També si bo ta „rabia muchos contra eoe Santoe, hende „lo comprendé liger koe bo ta hende sin „fatsoen, koe kier sigi su pasionnan maloe „noema, koe hier toer hende ta mees „hende robes koe bo.

„Lo tin semper un dos tres amigoe ma-

